

Årsrapport Rondane og Dovre nasjonalparker med tilleggende landskapsvernområder og naturreservat 2010

Av Statens naturoppsyn ved Finn Bjormyr

1.0 Verneområdene - Generelt

Ansvarsfordeling i verneområdene:

Forvaltningsmyndigheten forvalter verneforskriftene og fatter enkeltvedtak, og utarbeider forvaltningsplan og gjør forvaltningstiltak knyttet til informasjon/skilting, økologisk skjøtsel, kanalisering/tilrettelegging og registrering/overvåking. Det er SNO som selv eller via tjenestekjøp utfører kontroll og tilsyn i verneområdene, og gjennomfører informasjonstiltak/skilting, økologisk skjøtsel, kanalisering/tilrettelegging og registrering/overvåking på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten. Sno rapporterer til forvaltningsmyndigheten for gjennomført aktivitet.

Oppsyn/naturveiledning et er utført av:

- Sno et årsverk (Finn Bjormyr og Espen Rusten)
- Tjenestekjøp av fjellstyrene
 - Dovre fjellstyre (230.000,-)
 - Sel fjellstyre (60.000,-)
 - Ringebu fjellstyre (30.000,-)
 - Sollia fjellstyre (10.000,-)
 - Folldal fjellstyre (15.000,-)
- I tillegg utfører fjellstyrene oppsyn etter fjelloven (ca 10 årsverk)
- Godt samarbeid på oppsynssiden og med politiet

Verneformål:

Rondane og Dovre nasjonalpark har et sårbart dyre og planteliv. Både sett i forhold til stor menneskelig bruk og klimaendringene som nå er dokumentert. De viktigste artene knyttet til verneformålet for nasjonalparkene er villrein, kongeørn, jaktfalk, jerv, ravn, rype og en lang rekke fuglearter og plantearter som er knyttet til alpinsone. I 2010 fikk vi en stor oppgang av smågnagere, spesielt lemen. Det skal bli spennende å følge utviklingen for smågnagerne, rovfugl og det øvrige dyrelivet i 2011.

I forhold til dyrelivet og spesielt i forhold til en nøkkelart som villreinen er det nå i gang et stort prosjekt med radiomerkede dyr i regi av NINA. Prosjektet omfatter både registrering av villrein og ferdsel. Dataene knyttet til ferdsel viser at det er stor friluftsbruk i Rondane nasjonalpark. Ferdselen følger i hovedtrekk de viktigste T-merka stiene. Vinterstid er det stor ferdsel langs de merka løypene ut fra Høvringen og fra Mysusetet mot Rondvassbu.

Vinterbruken tyder på at ferdselen i hovedsak følger de stikka eller maskinpreparerte løypene. Og at ferdselen er stor fra vinterferien til påske i de sentrale delene av Rondane.

2.0 Kontroll, Veiledning, Skjøtsel, Registrering og Informasjon 2010

Kontroll:

Tillatelser og vedtak gjort av forvaltningsmyndigheten er fulgt opp med kontroll i felt. Det er avdekket forhold som har ført til 2 anmeldelser og 8 advarsler. Anmeldelsene er knyttet til motorferdsel i utmark og brøyting av vei i strid med verneforskriftene. Advarslene er knyttet til båndtvang, motorferdsel i utmark (parkering utenfor veilegemet) og forhold knyttet til jaktutøvelse.

Generelt er det avdekket få brudd på vernereglene innenfor verneområdene. Oppsynsaktivitet er prioritert i områder med mye ferdsel.

Veiledning:

Oppsynet har vektlagt å være tilgjengelig å svare på spørsmål fra brukerne av verneområdene. Vi har hatt mange henvendelser. Det er etablert et samarbeid med DNT knyttet til både Grimsdalshytta og Rondvassbu med fokus på naturveiledning. På Rondvassbu er det etablert et nasjonalparkbibliotek med skolerelatert informasjon. Barnas turlag bruker blant annet dette rommet til læring og inspirasjon. Naturveiledningen foregår i hovedsak i naturen rett rundt Grimsdalshytta og Rondvassbu. Naturen er det beste klasserommet.

I 2010 har vi også deltatt på 4 skoleprosjekt knyttet til Rondane og Dovre nasjonalparker. Der tilliggende skoler bruker naturen som klasserom. Noe som er blitt godt mottatt. I tillegg er det gjennomført informasjonsdager og vandringer i Grimsdalen som vi har deltatt på.

Skjøtsel:

Kjøresporet/turveien mellom Kampen og Peer Gynt hytta er delvis tilbakeført på den delen som var mest skadet grunnet vannerosjon. Deler av stinett ut fra Rondvassbu er også skadet av erosjon. Tiltak i disse områdene planlegges i 2011.

Bildene viser skjøtselstiltak på kjøresporet til Peer Gynt hytta.

Det er i 2010 gjennomført skjøtsel i Grimsdalen landskapsvernområde knyttet til skjøtsel av kulturmark i regi av forvaltningsmyndigheten og Dovre kommune. Skjøtselen omfatter fjerning av bjørk langs Grimsdalsveien og fritt stående bjørk i kulturlandskapet for å redusere gjengroingen i et nasjonalt viktig kulturlandskapsområde. I tillegg er det fjernet vier i nærområdene til verdifulle områder med kulturmark. I 2011 vil en skjøtselsplan komme på høring. Nye tiltak vil bli gjennomført i nær dialog med berørte setereiere, Statskog, Dovre fjellstyre og Dovre kommune.

Registrering:

Registrering av bygninger og teknisk inngrep i verneområdene er nå langt kommet. I løpet av 2011 vil dette arbeidet være ferdig innenfor nasjonalparkene og Grimsdalen landskapsvernområde. I nasjonalparkene mangler det enkelte steinbuer og bruer, mens i Grimsdalen gjenstår ca 50 % av bygningsmassen.

Grimsdalen, Verkjesetra

Det registreres fortløpende data knyttet til villrein og fugleliv. Disse dataene legges inn i nasjonale databaser. Registreringene legges inn i artsobservasjoner. Som et eksempel ble det i år dokumentert 3 hekkinger av fjellvåk. Kongeørn og jaktfalk ble observert på hekkeplassene i år. Men trolig fikk vi ingen hekkinger i eller rett ved verneområdene av disse artene i år. Mens villreindataene samles på Norsk villreinsenter på Hjerkin.

Informasjon:

Det er etablert informasjonspunkt på Høvringen, Spranget, Smukksjøseter, Peer Gynt setervei (2 punkt) i Nord-Fron kommune, Straumbu, Bjørnhollia, Bjørnsgårdsetrene,

Eftansåe, Dovre, Hondyrjuv og 2 punkt i Dørålen. Informasjon om verneområdene er samlet på samme sted som informasjonen fra kommuner, reiselivsbedrifter og lag og foreninger. I tillegg er det foretatt en avgrensning av parkeringsplassene på Spranghaugen og Krøkla for å holde parkeringen innenfor opparbeidet plass.

Sel kommune er nå i gang med å utbedre parkeringsplassen på Mysuset og lage et flott informasjonspunktet. Dette vil bli ferdig tidlig sommer 2011. I forhold til forvaltningsplanen gjenstår det å etablere blant annet et informasjonspunkt på Venabygdsfjellet. Arbeidet med dette vil starte opp i 2011.

Bilder fra Spranghaugen i Sel kommune.

Peketavle på Krøkla og informasjonspunkt på Bjørnhollia.

Mysuseter

2.0 Bestilling fra Fylkesmannen 2010

Fylkesmannen har bestilt følgende oppdrag fra SNO knyttet til kontroll, veiledning, skjøtsel, registrering og informasjon.

Bestillings nr.	Beskrivelse av oppdrag	Rapport
OP-1-2009	Oppsetting av infotavler ved prioriterte innfallsporter og turisthytter i henhold til forvaltningsplanen (2010: Putten seter, Mysuseter, Dørålen, ferdigstilling av Smuksjøseter).	Utført. Det gjenstår litt arbeid ved infopunktet ved Smuksjøen.
OP-2-2009	Videreføre/iverksette registrering av dyreliv, slitasje og menneskelig bruk inkludert arbeid med brukerundersøkelse; stinedlegginger i Dovre NP og omlegging av skiløype Gravhøtangen (jf. forvaltningsplan). ^{1,2}	<p>Bidratt inn i arbeidet som NINA står ansvarlig for.</p> <p>Ikke fått gjennomført fjerning av merking gjennom Dovre nasjonalpark. Gjennomføres så snart snøen går i 2011. Levert bilder knyttet til omlegging av skiløype Gravhøtangen.</p> <p>Det er gjennomført registrering av bruken av infopunktene på Spranget og i Grimsdalen</p>

		(Bjørnsgårdssetrene).
OP-3-2009	Fullføre dokumentasjon vegstandard (kjørespor Grimsdalen LVO rundt Grønbakketjønn og kjørespor i Frydalen LVO forbi Ranglartjønn og inn til Luseby, veg inn til Rondvassbu og Døråseter, jf forvaltningsplan), samt informere publikum om åpningstider for veger (f eks Tjønnbakken- Spranghaugen). ^{1,2,3}	Delevis gjennomført, må videreføres i 2011. Det må utarbeides et nytt skilt knyttet til åpningen av motorferdsel på veiene både inn i Grimsdalen, Dørålen og veien til Spranghaugen på flere språk.
OP-4-2009	Etablering av overvåking av bevaringsmål i Grimsdalen.	Avventer forslag fra forvaltningsmyndigheten.
OP-5-2009	Undersøke nivået av motorferdsel til/parkering ved Storgranbakken, 12-14 tellinger hele sesongen, konsentrert rundt villreinjakta	Bare fått gjennomført 3 registreringer i 2010. Den 1 juli var det 2 biler, 4 august var det 1 bil og 9 september var det 1 bil. Spor på veien tydet på at bruken var jevnlig. Nasjonalparksiltet er fjernet og nytt blir satt opp i 2011.
OP-6-2009	Etablering av naturveiledning. ²	Utsatt
OP-7-2009	Oppfølging av arbeid med kjørespor mellom Kampen og Peer Gynt hytta. ²	Gjennomført
OP-8-2009	Fullføre registrering av eksisterende bebyggelse, bruer og tekniske installasjoner (registreringsskjema + fotodokumentasjon). Rondane	Gjennomført
OP-9-2009	Fullføre registrering av eksisterende bebyggelse, bruer og tekniske installasjoner (registreringsskjema + fotodokumentasjon). Dovre	Gjennomført

OP-10-2009	Bidra med informasjon til infoperm. ²	Utsatt
OP-11-2009	Arbeid med restaurering av stinettet rundt Rondvassbu. ^{1,2}	Lager plan for gjennomføring i 2011-2012. Ikke gjennomført tiltak i terrenget.
OP-12-2009	Fullføre registrering av eksisterende bebyggelse, bruer og tekniske installasjoner (registreringsskjema + fotodokumentasjon). Fokus bør ligge på privat grunn i Grimsdalen LVO, deretter undersøke hvor mye info Statsskog har for statsallmenningene. ^{1,2,3}	Delvis gjennomført. Videreføres i 2011.
OP-13-2009	Videreføre arbeidet med å fjerne gamle grensemerker/skilt for nasjonalparken. De gamle grensevardene bør få stå. ¹	Fortløpende når oppsynet kommer over gamle skilt.
OP-14-2009	Bidra i arbeid med skjøtselsplan i Grimsdalen.	Ikke deltatt i 2010.

Tiltaksmidler 2010

Bruken av tiltaksmidler er i tråd med bestilling fra Fylkesmannen i Oppland. Det er foretatt mindre omdisponeringer etter avtale med fylkesmannen.

Beskrivelse	Tildelt midler (1000)	Brukt 2010 (1000)	Ansvarlig	Gjennomføring
Brukerundersøkelse ferdsl i samarbeid	250 tusen	250 tusen	FM	Gjennomført

med NINA				
Omlegging skiløype Furusjøen	40 tusen	40 tusen	SNO	Prosess igangsatt av Nord-Fron kommune.
Uttak av edelgran i Frydalen LVO	30 tusen		SNO	Utsatt.
Bom Måssåhusene langs kjørespor Ranglartjønn	10 tusen	9 tusen	SNO	Innkjøpt, blir satt opp våren 2011.
Ferdigstille infopunkt Grimsdalen	100 tusen	98 tusen	SNO	Brukt på ferdselsteller som er i bruk i samarbeid med NINA. Infotiltakene i Grimsdalen ble finansiert på slutten av 2009. Tiltakene er gjennomført.
Restaurere kjørespor Kampen-Peer Gynt hytta	80 tusen	70 tusen	SNO	Gjennomført.
Tilrettelegging infopunkt Putten, smukksjøen	70 tusen	120 tusen	SNO	Gjennomført, kan gjøres litt med ved Smukksjøen.
Stiprosjekt Rondvassbu	100 tusen	50 tusen	SNO	Planlegges videreføring i 2011 og 2012. Oppstart på Spranget i 2010.
Undervisningsopplegg skoler	10 tusen	18 tusen	SNO	Gjennomført både i Sør-Fron, Nord-Fron, Sel og Dovre kommuner. Samarbeid med Villreinsentret på Hjerkin.
Undervisningsopplegg	50 tusen	50 tusen	SNO	Gjennomført. Felles kompetansekurs for

naturvennlig tilrettelegging				SNO, DN og FM.
Skjøtsel i Grimsdalen	100 tusen	117 tusen	SNO	Det er brukt 17 tusen gjennom DNT for omlegging av skiløype. Det er gjennomført arbeid av Dovre kommune etter avtale med FM-Opp for 100 tusen.
Tiltak langs Dørålseterveien. Unngå motorferdsel fra veien og ut i terrenget og informasjon.	40 tusen	40 tusen	SNO	Oppsetting av informasjon ved Fallet og inne i Dørålen er gjennomført. Tiltak langs veien gjøres vår 2011.
Sum	FM: 250 tusen SNO: 630 tusen	FM: 250 tusen SNO: 612 tusen	SNO	Uttak av edelgran er ikke gjennomført. Det er heller ikke bidratt på infopunkt Mysusetter, noe som er avtalt å gjøre i 2011.

Utviklingstrekk/utfordringer

Villreinen bør i større grad enn i dag ivaretas knyttet både til leveområde og trekkveier mellom beiteområder. Den kunnskapen som nå kommer gjennom villrein- og ferdselsregistrering vil være nyttig for forvaltningen av verneområdene. Trolig bør det iverksettes positive kanaliseringstiltak for å styre ferdselen til ønskede områder. I Høvringenområdet bør det etableres et informasjonsopplegg for å kanalisere ferdselen til mindre sårbare områder enn Sletthø og Steinbuhø. Løypene over Gravhøtangen bør legges om slik at de går mer i skogbandet.

Det er erosjonsproblem i stiene rundt Rondvassbu. Det bør iverksettes tiltak for å avbøte dette problemet.

Enkelte T-merka stier har svært høye varder. Det bør vurderes om disse kan gjøres noe mindre dominerende i landskapet.

Det hadde vært ønskelig å etablere bevaringsmål for Rondane nasjonalpark i 2011.

Anbefalte oppfølgingspunkter i 2011:

Følge opp forvaltningsplanen med omlegging av merka stier og løyper blant annet over Gravhøtangen.

Etablere et bedre informasjonsopplegg i Dørålen både i forhold til informasjonspunkt og tydelig skilting om hvor man skal parkere biler.

Etablere et informasjonsopplegg i samarbeid med turistbedriftene på Høvringen for å kanalisere ferdselen til ønskede områder. Prøve ut informasjonskvelder på enkeltbedrifter med særlig vekt på vinter og påske.

Gjennomføre informasjonskvelder på Rondvassbu og delta med informasjon knyttet til enkelte av DNT sine oppsatte turer.

Få på plass et program for bevaringsmål for de viktigste verneområdene med registrering av ferdsel og dyre- og planteliv i Rondane og Dovre nasjonalparker og utvalgte naturreservat. I tillegg må man fortsatt følge med i utviklingen knyttet til motorferdsel i utmark og forsøplingsproblematikk knyttet til verneområdene.

3.0 Forslag til tiltaksmidler 2011

Tiltakene er rette inn mot formålet ved bruken av Post 30 Tiltak i nasjonalparker. Midlene skal brukes i tråd med godkjent forvaltnings- og skjøtselsplan for verneområdene i Dovre og Rondane. Et viktig formål er styring av ferdsel inntil og i nasjonalparkene og tilliggende verneområder. I tillegg skal det gjennomføres skjøtsel for å sikre at bevaringsmålene blir ivaretatt i verneområdene. Midlene kan også brukes til stier og løyper, klopping og merking, etablering av parkeringsplasser og etablering av informasjonsordninger etter forvaltningsplanen.

Vedlagte liste er vurdert i forhold til oppfølging av forvaltningsplanen, men ikke prioritert. Oppsatte summer er anslag. Det må gjøres en ny prioritering og vurdering av hvem som skal stå ansvarlig når det nye forvaltningsorganet er på plass, trolig i slutten av 2010 eller tidlig i 2011. De prosjektene som er igangsatt bør videreføres og planlegges tidlig i 2011. Trolig vil det ikke være mulig å gjennomføre alle disse prosjektene i 2011. Foreslår derfor at det lages en prioritert liste som kan jobbes videre med i 2012 og 2013.

Beskrivelse	Forslag	Ansvarlig	Gjennomføring i samarbeid med.
Omlegging av DNT-sti Ramshøgda behov for klopplegging, informasjonspunkt Venabygdsfjellet. Infoplakater	140 tusen		DNT og Ringebu fjellstyre i 2011. Forvaltningsmyndigheten må planlegge og godkjenne tiltaket. Må sees i sammenheng med en eventuell flytting av Gråhøgdbu.
Omlegging skiløype/Sykeltrase Furusjøen	500 tusen		Forvaltningsmyndigheten må planlegge og godkjenne tiltaket.
Kanalisering av ferdsel på Høvringen. Tiltak for å øke bruken av Formokampområdet. Viktig for å kanalisere ferdselen både vinter og sommer bort fra sentrale villreinområder.	250 tusen		Forvaltningsmyndigheten må planlegge tiltak i samarbeid med grunneiere, reiselivet, villreinnemda, Sel fjellstyre og Sel kommune. Tiltak bør gjennomføres som en del av markeringa for 50 årsmarkeringa for Rondane nasjonalpark i 2012.
Tiltak for å unngå motorferdsel ut i terrenget langs Dørålseterveien.	40 tusen	SNO	Avtale er underskrevet med alle brukerne av veien. Samarbeid fjellstyrene i Folldal og Dovre.
Prosjekt knyttet til tilrettelagt informasjon for utvalgte infopunkt og informasjon om åpningstider med mer for veier i og inn i verneområdene.	20 tusen	Forvaltningen	Samarbeid reiselivet.

Informasjonsperm til reiselivsbedrifter	40 tusen	Forvaltningen	Samarbeid reiselivet.
Etablere bedre internett opplysninger om verneområdene med forslag til ski- og fotturer	200 tusen	Forvaltningen	Samarbeid med iNasjonalparker.
Tiltak Spranget utbedring av parkeringsplass mm	40 tusen	SNO	Må kjøpe mer stein og tilkjøre noe masse for å kamuflere søppelcontainerne 2011. I tillegg gjenstår en inndeling av plassen og å øke antall biler som kan parkere.
Tilrettelegging infopunkt Smuksjøen	30 tusen	SNO	Det bør steinsettes noe foran forstøtningsmuren mot vatnet. Kan gjøres tidlig 2011.
Tilrettelegging infopunkt Mysusetter	100 tusen	Fylkesmannen	Arbeidet er alt utført i regi av Sel kommune. Slutføres tidlig sommer 2011.
Tiltak for å utbedre alt gjennomført skjøtsel i Grimsdalen.	100 tusen		Grundig dokumentering av gjennomførte tiltak. Utarbeide plan i samarbeid med Statskog, Dovre fjellstyre, Dovre kommune og berørte setereiere for å utbedre skader.
Stiprosjekt Rondvassbu for å unngå videre erosjon.	250 tusen		Plan utarbeides før jul 2010. Flerårig prosjekt dersom det blir igangsatt. Bruke erfaringer fra Jotunheimen Np.
Naturveiledningsprosjekt for å kanalisere ferdsel og øke forståelsen for vernet fokus Høvringen, Mysuster/Rondvassbu og Grimsdalen	250 tusen	Forvaltningen	Samarbeid med villreinsentret på Hjerkin og Jotunheimen Np ved Rigmor Solem.
Tiltak Dovrefjell			

(Det er ikke foreslått tiltak knyttet til området langs E6 over Dovrefjell på bakgrunn av at det er en igangsatt planprosess for området. Eventuelle tiltak må avvete den pågående planprosessen).			
Skoleprosjekt - Naturveiledning	20 tusen	SNO	Igangsatt
Nasjonalparkinformasjon Dovre/Rondane. Ferdigstillelse av igangsatte tiltak (14 infopunkt Dovre og Folldal kommuner), derav trykking og justering av infoplakater.	100 tusen		Dovre kommune og Dovre fjellstyre
Markedsføring/kanalisering av ferdsel ut i fra etablerte informasjonspunkt Rondane/Dovre. Lage forslag til tur-, aktivitet og opplevelser. Viktig i forhold til styring av ferdsel utenom sentrale villreinområder.	200 tusen		Bidrag i forhold til fylkesdelplan Rondane, handlingsdelen.
Bygging av bru over Ula ved Rondvassbu.	30 tusen		Samarbeid DNT
Skjøtsel av setervoll på Fagervollen, fjerning av blant annet einer.	10 tusen		Samarbeid Fron-Atndalen bygdeallmenning. Krever plan utarbeidet av forvaltningsmyndigheten.